

LÖGREGLUSTJÓRINN Á HÖFUÐBORGARSVÆÐINU

Alþingi
Allsherjar- og menntamálanefnd
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 27. febrúar 2015

Tilvísun: 201502-0295 / 06.00

Efni: Umsögn lögreglustjórans á höfuðborgarsvæðinu um frumvarp til laga um breytingu á almennum hegningarlögum nr. 19/1940 með síðari breytingum (heimilisofbeldi), þingskjal nr. 778–470. mál.

Lögreglustjórinn á höfuðborgarsvæðinu (LRH) fagnar fram komnu frumvarpi um breytingu á almennum hegningarlögum nr. 19/1940 (hgl.) er varðar heimilisofbeldi. Telur LRH að fram komið frumvarp sé mjög til bóta til að lögfesta sérstakt ákvæði um heimilisofbeldi sem tekur af allan vafa um alvarleika þess meins sem heimilisofbeldi er fyrir íslenskt samfélag. Undanfarin ár hefur lögregla ásamt félagsmálayfirvöldum gert gangskör í að breyta verklagi þeirra og aðkomu að málum er varða heimilisofbeldi í því skyni að tryggja öryggi borgaranna og leggja sitt af mörkum við að vinna gegn þeirri lýðheilsulegu vá sem heimilisofbeldi er. Að mati LRH mun það hafa verulega styrkjandi áhrif fyrir meðhöndlun málaflokksins í refsivörslukerfinu að lögfesta ákvæðið. Í dag er enginn greinarmunur gerður á brotum milli nákominna og annarra aðila ef frá er talin 3. mgr. 70. gr. hgl.

Nokkrar athugasemdir eru gerðar af hálfu LRH á framangreint frumvarp:

1. Ljóst er að tilvísun til 233. gr. hgl., hótanir, skortir í ákvæði 1. gr. frumvarpsins. Að mati LRH er nauðsynlegt að ákvæðið taki til þess ákvæðis sem oft reynir á í nánum samböndum.
2. Það skal ítrekað að nauðsynlegt er að taka af allan vafa um að brot sem framin eru í nánum samböndum og milli nákominna séu ekki háð kærðu aðila. Þar sem heimilisofbeldi líðst er gjarnan mikil afneitun og meðvirkni við lýði auk þess sem brotþolar eiga erfitt með og forðast gjarnan að taka þá ákvörðun að kæra geranda fyrir slíka háttsemi. Verður að telja afstöðu brotþola eðlilega miðað við hve náinn hann er geranda í þessum málum og því full þörf á að taka forræði málanna af þeim. Á þetta einkum við í þeim brotum sem lúta að 217., 233. og 257. gr. hgl. Taka þarf einnig sérstakt tillit til hagsmuna barna vegna heimilisofbeldis og þær gríðarlegu afleiðingar sem það hefur á börn að búa á heimilum þar sem ofbeldi líðst en talið er að jafn skaðlegt sé að búa við slíkar aðstæður og að verða fyrir beinu ofbeldi sjálfur.
3. Að mati LRH er nauðsynlegt að skýra nákvæmlega hvað átt er við með orðalagi 1. mgr., „og tengsl þykja hafa aukið á grófleika verknaðarins“. Að mati LRH á ávallt að vera dæmt eftir hinu nýja ákvæði séu tengsl og tilgreind brot til staðar.

4. Að mati LRH er jafnframt nauðsynlegt að útlista í greinargerð með lögnum hvað átt er við með „nákominn“ geranda. Hefur það brugðið við að áreitni og álag hefur beinst gegn þriðja aðila sem „nákominn“ er brotþola í því skyni að ónáða og raska friði brotþola og koma til hans skilaboðum. Nauðsynlegt er að réttarstaða þeirra aðila sé skýrð og hugtakið skilgreint. Í þeim tilvikum sem reynt hefur á það fyrir héraðsdómi vegna fyrirtöku á kröfu um nálgunarbann hefur því verið hafnað vegna þessa atriðis og að ekki voru beinar hótanir/ógnanir gegn brotþola heldur óbeinar en jafnframt eru dæmi um mál á síðustu árum þar sem þriðji aðili hefur verið ráðinn bani af hendi fyrri maka vegna afbrýðisemi.
5. LRH fagnar mjög tilkomu 2. gr. frumvarpsins sem beinlínis hefur háð málaflokknum við afgreiðslu á brotum á nálgunarbanni af sömu ástæðu og getið er um í lið 2 að ofan. Er það mat embættisins að nauðsynlegt sé að samþykkja það ákvæði án tafar svo unnt sé að vinna að málaflokknum eins og löggjafinn gerði ráð fyrir við setningu laganna um brottvísun og nálgunarbann nr. 85/2011. Var við setningu þeirra laga gert ráð fyrir að margir aðrir en brotþolar gætu óskað nálgunarbanns og brottvísunar af heimilum en ákvæði 242. gr. var eigi breytt til samræmis við þau sérlög þrátt fyrir að 232. gr. sömu laga hafi verið breytt en svo virðist sem ákvæðið hafi gleymst við lagabreytingarnar.

LRH vill af þessu tilefni tiltaka nokkur atriði sem löggjafar- og framkvæmdarvaldið má gjarnan huga að í þeirri vinnu að sporna við heimilisofbeldi í íslensku samfélagi.

- í fyrsta lagi er það mat embættisins að tryggja þurfi fjármagn og úrræði, bæði fyrir þolendur, gerendur og sérstaklega fyrir börn en í dag eru slík úrræði af mjög skornum skammti.

- í öðru lagi er það mat LRH að skýra þurfi lagaheimildir til öflunar viðkvæmra persónuupplýsinga í málaflokknum og samkeyrslu gagna svo unnt sé að halda nákvæma tölfræði í málaflokknum og tryggja að persónuupplýsingarnar séu geymdar á réttum stöðum og hlutaðeigandi yfirvöld séu ekki að afla meiri gagna en nauðsynlegt er en öll vinnsla og miðlun upplýsinga úr málaflokknum er byggð á lögum í því skyni, sérstaklega, að tryggja öryggi borgaranna. Með vísan til þessa er það mat LRH að nauðsynlegt sé fyrir lögreglu, félagsþjónustu, skólayfirvöld, heilbrigðisyfirvöld og e.t.v. fangelsismálastofnun að eiga kost á lögmatum samráðsvettvangi í heimilisofbeldismálum þar sem heimilt sé að ræða um einstök mál í því skyni að finna áhættumestu málin og lágmarka áhættu og tryggja öryggi.

- í þriðja lagi er rétt að víkja örstutt að öðrum hugsanlegum lagabreytingum til framtíðar:

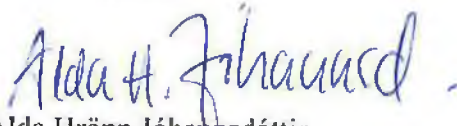
a) Nauðsynlegt er að tryggja hagsmuni barna eins og áður hefur verið vikið að og sérstaklega að geta um að ákvæði 98. og 99. gr. barnaverndarlaga séu einnig ætluð til varnar þeim börnum sem búa við heimilisofbeldi og jafn skaðlegt, hvort heldur sem börnin verða vitni eður ei.

b) Nauðsynlegt er að skýra réttarstöðu þeirra þolenda sem fengið hafa nálgunarbann eða brottvísun af heimili á geranda en gerandi neitar að skilja við eða skilja að skiptum (s.s. að ganga frá eignaskiptum, forsjá barna o.þ.h.) og geta því ekki fengið réttarstöðu sem einstæðir eða einstæðir foreldrar og þar af leiðandi fengið þá aðstoð sem þeim ber. Þeir verða því hálfpartinn „fangar kerfisins“.

c) LRH telur nauðsynlegt að skýra frekar ákvæði 123. gr. laga um meðferð sakamála nr. 88/2008, sem dómáram hafa verið mjög tregir við að viðurkenna gagnvart brotþola heimilisofbeldis. Ákvæðið hljóðar svo: Dómari getur samkvæmt kröfu ákæranda eða vitnis ákveðið að ákærða verði vikið úr þinghaldi meðan það gefur skýrslu ef dómari telur að nærvera ákærða geti orðið vitninu sérstaklega til íþyngingar og haft áhrif á framburð þess.

Það ítrekast að LRH fagnar því sérstaklega að frumvarpið skuli vera komið fram enda er það mat LRH að það sé til þess fallið að auka réttaröryggi borgaranna, vernd og úrræði til handa aðilum máls.

F. h. l.

Alda Hrönn Jóhannsdóttir
aðstoðarlögreglustjóri